

Sakytinės istorijos galimybės ir ribotumai sovietmečio epochos tyrimuose

Aurimas Švedas
Vilniaus universitetas

Sakytinės istorijos galimybės ir ribotumai sovietmečio epochos tyrimuose

Pranešimo struktūra:

1. Įvadinės pastabos – sovietmetis kaip iššūkis.
2. Sakytinės istorijos galimybių įvertinimas.
3. Sakytinės istorijos ribotumų apžvalga.
4. Apibendrinimas - kas jau yra nuveikta?

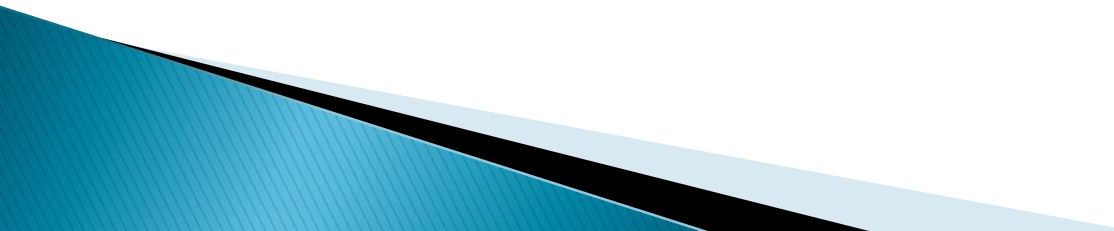

Sąkytinės istorijos galimybės ir ribotumai sovietmečio epochos tyrimuose

Įvadinės pastabos – sovietmetis kaip iššūkis.

1. Istorinės atminties ir istorijos politikos faktorius: sovietmetis “gyvas” ir “kandžiojasi”.
2. Konkrečių reiškinių / procesų korektiškos analizės bei interpretacijos problema: sovietmetis “slepiasi”.

Sakytinės istorijos galimybės:

1. “Totalinio šaltinio” konstravimas;
 2. Kokybine prasme unikalios informacijos gavimas;
 3. Visuomenės įtraukimas į istorijos (re)konstravimą;
 4. Tarptautinės akademinės konjunktūros egzistavimas;
 5. Lietuviškoje knygų rinkos charakteristikos.
-

Sakytinės istorijos galimybės:

“Totalinio šaltinio” kontravimas:

- 1) bandant “išsemti” vieną šaltinį interviu ciklo metu;
- 2) atliekant interviu ciklą su personalijų grupe.

Unikalios informacijos gavimas:

- 1) Sociokultūriniai epochos “štrichai” (kasdienybės formos, visuomenės emocinis klimatas,);
- 2) Žvilgsnis į istoriją jos dalyvio akimis

Sakytinės istorijos galimybės:

Tarptautinės akademinės konjunktūros egzistavimas

XX a. išvelgiami 4 lūžiai sakytinės istorijos raidoje:

- (a) pokario epochoje kilusi susidomėjimo atmintimi kaip “žmonių istorijos” šaltiniu banga
- (b) 1980-aisiais užfiksuotas post-pozityvistinės prieigos atminties bei subjektyvumo atžvilgiu intensyvus taikymas;
- (c) 1990-aisiais įvykusios radikalios permainos interpretuojant sakytinę istoriją užsiimančio tyrinėtojo, kaip interviuotojo bei analitiko, vaidmenį;
- (d) skaitmeninės revoliucijos ties 2000-ųjų slenksčiu sukeltos permainos.

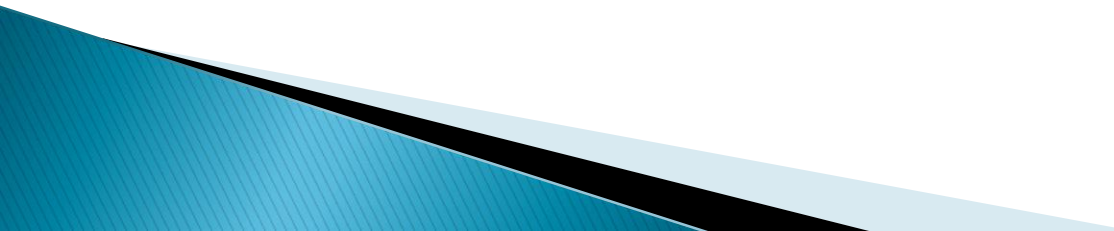

Sąkytinės istorijos galimybės

Lietuviškoje knygų rinkos charakteristikos

Sakytinės istorijos ribotumai

1. Išankstinis skepsis sakytinės istorijos atžvilgiu;
 2. Specifinių mokslininko sąvybių poreikis;
 3. Šaltinio ir tyrinėtojo konfrontavimo tikimybė;
 4. Sakytinės istorijos šaltinio teikiamos informacijos kokybės problema.
 5. Sakytinės istorijos pagalba gautų duomenų transformavimo iš mikro į makro lygmenį problema;
 6. Mokslinės produkcijos reitingavimo aspektas.
-

Sakytinės istorijos ribotumai:

Specifinių mokslininko savybių poreikis;

- a) tam tikra psichologinė asmenybės struktūra (empatiškas chameleonas?); b) mokėjimas efektyviai megzti socialinius ryšius; c) gebėjimas greitai ir efektyviai apdoroti didelį informacijos kiekį prieš pradedant interviu ciklą arba jo metu

Sakytinės istorijos ribotumai:

Šaltinio ir tyrinėtojo konfrontavimo tikimybė – bet kurioje darbo fazėje:

- a) preliminaraus susitikimo eiga; b) interviu pradžia; c) tarpasmeninio santykio kūrimas; d) tarpasmeninio santykio palaikymas; e) skirtingų interviu ėmimo gebėjimų taikymas atsižvelgiant į situaciją; f) sudėtingų situacijų, kylančių interviu metu, sprendimas; g) interviu baigimas.

Arba – parengus šaltinio publikaciją!

Sakytinės istorijos ribotumai:

Sakytinės istorijos šaltinio teikiamos informacijos kokybės problema.

“Mes buvome paruošti rusų grįžimui. Šaulių aikštėje, kuri buvo visai netoli Hipodromo gatvės, ir kurioje mes visi žaisdavome, įsitaisė lietuviškai kalbančių, tikriausiai *plechavičiukų*, dalinys. Jie ten pasistatė palapines, virė valgyti, man padovanojo pusę olandiško sūrio. Šie kareiviai pasakojo: “Esame nuo Vilniaus, buvom užėmę pozicijas ir gynėme jas šaudydami iš kulkosvaidžio. Kulkosvaidis kaista nuo nepaliaujamo šaudymo, o rusai, visiškai girti, vis tiek eina.” Taigi, išgirdus tokius pasakojimus jokių iliuzijų neliko ir mes supratome, kad Kaune tuoj bus rusai. Na po paskui, už kelių dienų, pamatėme, jog į miestą įžengė taip vadinami *штурмовику* [rus. šturmuotojas]. Kokie jie buvo baisūs..! Vietoj šalmų užsimaukšlinę brezentines kepures, kiekvienas turėjo po du peilius ir automatą. Šie *штурмовику*, irgi išgėrę, nebijojo nieko.”

Apibendrinimas – kas jau yra nuveikta?

Teoriniai – metodologiniai svarstymai:

1. Almonaitis V. Lauko tyrimai // Metodinė priemonė istorijos specialybės studentams. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2000
2. Potašenko G. Žodinė istorija ir jos ypatybės. Prieiga internetu:
<http://www.jewishstudies.lt/index.php?921091731>
3. Šetkus B. Žodinė istorija ir jos vaidmuo moksleivių ugdymui(si) // Istorija. 2009, t. 76, p. 75–80
4. Šutinienė I. „Eluloo - ja suulise ajaloo uurimine Leedus“ // *Mäetagused*, 2009, Nr. 43, p. 145-158.

Apibendrinimas – kas jau yra nuveikta?

Sąkytinės istorijos tyrimai:

